

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Національне бюро фінансової безпеки України» від 19.03.2018 № 8157. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63676.
2. Резнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2018. 477 с.
3. Чубань В. С., Пасинчук К. М. Теоретико-правові аспекти фінансової безпеки України. Матеріали круглого столу «Національні правові системи в умовах глобалізації (пам'яті професора О. Г. Мурашина)» (м. Київ, 21 березня 2019 року). НАВС. С. 152–157.
4. Рябченко О. П., Мацюк В. Я., Соломенко Г. В. Актуальні питання створення в Україні органу із забезпечення фінансової безпеки держави. Правова просвіта. 2017. № 11. С. 1–5.
5. Беззуб І. Проблеми та перспективи створення Національного бюро фінансової безпеки в Україні. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3586:problemi-ta-perspektivi-stvorennya-natsionalnogo-byuro-finansovojibezpeki-v-ukrajini-2&catid=71&Itemid=382.
6. Соціологічне дослідження Центру Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-krajini-riven-doviry-do-vykonavchychk-ta-pravookhoronnykh-organiv-vlady-otsinka-diialnosti-uriadu-liutyi-2020r>.
7. Висновок Головного науково-експертного управління від 18.04.2018 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63676.
8. Висновок Головного науково-експертного управління від 03.05.2018 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63691.
9. Проект Закону про правові засади організації та діяльності Фінансової поліції від 03.04.2020 р. № 8157-2. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63782.
10. Проект Закону про Бюро фінансових розслідувань від 30.08.2019 р. № 1208. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66516.

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ СТВОРЕННЯ ТА ЮРИДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕРЖАВНОГО КОНЦЕРНУ «УКРОБОРОНПРОМ»

***Ярусевич А.С.**
Аспірант ННІ Права
Сумського державного університету*

Державний Концерн «Укроборонпром» є державним господарським об'єднанням та уповноваженим суб'єктом господарювання з управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі, який здійснює управління в таких сегментах

оборонної промисловості, як авіація, виробництво бронетанкової техніки та двигунобудування, виробництво спеціальних засобів, високоточної зброї та боєприпасів, кораблебудування.

Указом Президента України від 15.03.2019 року № 79/2019 [3], введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 06.03.2019 року «Про реформування оборонно-промислового комплексу та підвищення рівня прозорості виконання державного оборонного замовлення». Для ефективного реформування тієї чи іншої галузі необхідним є врахування не лише ступеня розвитку суспільних відносин, міжнародного досвіду, а й історичних аспектів формування.

Значний внесок у дослідження правових аспектів діяльності у сфері оборонно-промислового комплексу зробили вітчизняні вчені: В. Горбулін, О. Балуєва, В. Бадрак, А. Михненко, О. Волович, О. Сальніков, А. Шеховцов та інші. Однак, дослідження винятково історичних етапів формування та юридичного оформлення повноважень Державного Концерну «Укроборонпром» проведено не було.

Перший етап створення Державного Концерну «Укроборонпром» – установчий. Він тривав протягом 2008 – 2010 років та ознаменувався початком структурної перебудови органів управління оборонно-промисловим комплексом та створення Державного Концерну «Укроборонпром».

Реалізуючи повноваження, зумовлені Конституційною реформою, Президентом України 09.12.2010 року видано Указ № 1085 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», яким було передбачено [6]:

1) утворення Державного агентства України з управління державними корпоративними правами та майном шляхом реорганізації Міністерства промислової політики (*стаття 1 Указу*);

2) здійснення Урядом протягом місяця заходів щодо створення державного господарського об'єднання **«Укроборонекспорт»** з державних підприємств, які здійснюють господарську діяльність у сфері розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту, модернізації та утилізації озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів і які беруть участь у військово-технічному співробітництві з іноземними державами (*пункт 8 статті 7 Указу*).

Згідно з Указом від 09.12.2010 року № 1085, підприємства цивільного машинобудування, хімічної, металургійної, гірничорудної, деревообробної та іншої промисловості передавалися до сфери управління новоутвореного Державного агентства України з управління державними корпоративними правами та майном, а підприємства

оборонно-промислового комплексу – до державного господарського об'єднання «Укроборонекспорт».

Внаслідок такої реформи державні підприємства оборонних галузей промисловості виводилися з-під централізованого управління державних органів, та, судячи із назви об'єднання, повинні були орієнтуватися на експорт. Забезпечення потреб оборони і безпеки держави відходило на другий план, оскільки головною метою державного господарського об'єднання, згідно із статтями 3, 42 Господарського кодексу України [7], є отримання прибутку. При цьому, в жодній країні світу оборонна промисловість не створювалася, не утримувалася і не функціонувала для того, щоб експортувати військову зброю за кордон та оснащувати нею збройні сили інших держав [8].

У подальшому, з метою модернізації державного управління оборонно-промисловим комплексом України, забезпечення структурної перебудови відповідних галузей промисловості, ефективного їх функціонування і розвитку, Президентом видано Указ від 28.12.2010 року № 1245/2010 «Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності оборонно-промислового комплексу України» [10], яким слово «Укроборонекспорт» замінено словом «Укроборонпром».

Головна мета, що переслідувалась державою під час створення ДК «Укроборонпром», полягала в утворенні єдиного центру для всього оборонно-промислового комплексу України, будь-то приватний сектор або державний, з ціллю оперативного розв'язання різноманітних задач [11]. Саме тому, в Указі від 28.12.2010 року № 1245/2010 визначено, що метою створення Концерну є підвищення ефективності діяльності підприємств оборонно-промислового комплексу, а одним із пунктів встановлено, що Генеральний директор Концерну призначається на посаду Президентом України за поданням Прем'єр-міністра.

Другий етап – це етап формування складу учасників, що тривав протягом першого півріччя 2011 року. На виконання Указу від 28.12.10 року № 1245, Кабінет Міністрів України наступного дня прийняв Постанову від 29.12.10 № 1221 «Про утворення Державного концерну «Укроборонпром» [12] у складі підприємств, які входили до Державної компанії «Укрспецекспорт».

Постановою також доручалося Мінекономрозвитку, Державному агентству з управління державними корпоративними правами, Державній компанії «Укрспецекспорт» разом з Міноборони, МВС, Державним космічним агентством та Фондом держмайна [12]:

- 1) узгодити перелік підприємств, які необхідно включити до складу Концерну;
- 2) розробити та подати на розгляд Кабінету Міністрів проект Статуту Концерну.

Постановою Кабінету Міністрів від 19.01.11 року № 53 «Про внесення змін у додаток до Постанови Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 року № 1221» [9] склад Концерну поповнився підприємствами із сфери управління Мінпромполітики, а у квітні 2011 року Постановою Кабінету Міністрів від 06.04.11 року № 374 [5] формування основного складу учасників Концерну, практично, було завершено.

Третій етап – це етап законодавчого встановлення повноважень та визначення місця Концерну у системі управління об'єктами державної власності та правовому полі держави. Цей етап тривав протягом другого півріччя 2011 року. Впродовж цього етапу відбулось прийняття Закону України від 16.06.2011 року № 3531-VI та Статуту ДК «Укроборонпром».

Завершення формування Концерну та виведення державних підприємств із сфери управління центральних органів виконавчої влади відбулося у зв'язку із прийняттям Закону України від 16.06.2011 року № 3531-VI «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі» [4], у якому за висновками Головного науково-експертного управління [2]:

- відсутні компетенція і функції Кабінету Міністрів у сфері управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі;
- відсутні повноваження Фонду державного майна, який реалізує державну політику у сфері управління об'єктами державної власності;
- не визначена роль Державного концерну “Укроборонпром” у забезпеченні національної безпеки і оборони держави, а також взаємодія його зі Збройними Силами та державними замовниками;

Натомість, жодної зміни до законодавства про державне оборонне замовлення, про національну безпеку та оборону щодо особливого порядку управління у сфері оборонно-промислового комплексу внесено не було.

При цьому, державне оборонне замовлення є основою для діяльності підприємств даної галузі. Розроблення, виробництво, обслуговування і ремонт озброєння, військової і спеціальної техніки через їх специфічне призначення, високу наукоємність, необхідність укомплектування високоосвіченими науковими, інженерними та робітничими кадрами, мають специфічні обмеження щодо вільного обігу такої продукції на ринку, замовниками якої виступають лише законні військові формування держав.

Якщо б оборонна промисловість розробляла, виготовляла, ремонтувала продукцію цивільного або промислового призначення, яка знаходиться у вільному обігу в Україні та на зовнішніх ринках, то можливо така схема управління була б цілком виправданою. Але оборонна промисловість будь-якої держави, у першу чергу, спрямована на забезпечення

потреб оборони і безпеки самої держави. А така сфера діяльності поєднує в собі як господарські та комерційні інтереси, так і інтереси у сфері національної безпеки та оборони держави [8].

Після прийняття Закону України від 16.06.2011 року № 3531-VI «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі», постановою Кабінету міністрів України від 31.08.2011 року № 993 «Деякі питання Державного концерну «Укроборонпром» [1], затверджено Статут Концерну, яким передбачено особливості його діяльності.

Підсумовуючи викладене, встановлено, що процес утворення Державного Концерну «Укроборонпром», відбувся після Конституційної реформи рішенням Президента України та не передбачався документами оборонного планування і реформування оборонно-промислового комплексу, відповідними стратегіями чи концепціями. Етапами створення та юридичного оформлення повноважень Концерну є: установчий етап, етап формування складу учасників та етап законодавчого встановлення повноважень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Деякі питання Державного концерну «Укроборонпром»: Постанова Кабінету Міністрів України; Статут, Перелік від 31.08.2011 № 993 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2011-%D0%BF> (дата звернення: 25.02.2020).
2. Висновок Головного науково-експертного управління від 31.05.2011 до проекту Закону України «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі» (реєстр. № 8462 від 29.04.2011 р., внесений Кабінетом Міністрів України). - URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=40296 (дата звернення: 25.02.2020).
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 березня 2019 року «Про реформування оборонно-промислового комплексу та підвищення рівня прозорості виконання державного оборонного замовлення»: Указ Президента України від 15.03.2019 № 79/2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79/2019#n2> (дата звернення: 23.02.2020).
4. Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі: Закон України від 16.06.2011 № 3531-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3531-17> (дата звернення: 25.02.2020).
5. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 року № 1221: Постанова Кабінету Міністрів України; Перелік від 06.04.2011 № 374 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-2011-%D0%BF> (дата звернення: 25.02.2020).

6. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України; Схема від 09.12.2010 № 1085/2010 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010/ed20101209> (дата звернення: 23.02.2020).
7. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 23.02.2020).
8. Як і для чого утворювався «Укроборонпром» URL: http://www.ukroboronprom.info/yak_i_dlia_chogo_utvoruvavsya_ukroboronprom/.
9. Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 року № 1221: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.01.2011 № 53 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53-2011-%D0%BF> (дата звернення: 25.02.2020).
10. Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності оборонно-промислового комплексу України: Указ Президента України від 28.12.2010 № 1245/2010 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1245/2010> (дата звернення: 24.02.2020).
11. Балуєва О. В. Стан та передумови відродження оборонно-промислового комплексу України / О. В. Балуєва, В. І. Ляшенко // Інвестиції: практика та досвід. - 2017. - № 15. - С. 74-81. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_15_16 (дата звернення: 24.02.2020).
12. Про утворення Державного концерну «Укроборонпром»: Постанова Кабінету Міністрів України; Перелік від 29.12.2010 № 1221 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1221-2010-%D0%BF/ed20101229> (дата звернення: 24.02.2020).